

ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ВИТРАТ ПРИ ВИКОРИСТАННІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПІДПРИЄМСТВАХ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

© 2016 ШЕХОВЦОВА Д. Д.

УДК 657.21:640.432

Шеховцова Д. Д. Організація управлінського обліку витрат при використанні інформаційних технологій на підприємствах ресторанного господарства

У статті розглянуто використання сучасних інформаційних систем та технологій для ведення управлінського обліку витрат підприємств ресторанного господарства; визначено критерії якості інформаційного забезпечення з метою організації управлінського обліку витрат та прийняття рішень; досліджено найбільш популярні програми й програмні комплекси для зручного ведення управлінського обліку витрат, які враховують специфіку діяльності суб'єктів ресторанного господарства; з'ясована здатність таких програм, крім повноцінного ведення обліку, ще й формувати потужну аналітичну базу, на основі якої можна приймати важливі управлінські рішення. Розглянуто можливість використання підприємствами ресторанного господарства «хмарних» технологій для отримання прозорої, оперативної та своєчасної інформації про витрати. Запропоновано функціональну модель, структура якої заснована на модульному принципі. Визначено технологію організації управлінського обліку витрат для підприємств, що займаються реалізацією суши, піци, кондитерських та хлібобулочних виробів через мережу Інтернет.

Ключові слова: витрати, управлінський облік, ресторанне господарство, кейтеринг, інформаційні технології, програмне забезпечення, документообіг.

Рис.: 2. **Бібл.:** 8.

Шеховцова Дарія Дмитрівна – аспірантка кафедри бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування, Харківський державний університет харчування та торгівлі (вул. Клочківська, 333, Харків, 61051, Україна)

E-mail: shekhovtsova.da@gmail.com

УДК 657.21:640.432

Шеховцова Д. Д. Организация управленческого учета расходов при использовании информационных технологий на предприятиях ресторанного хозяйства

В статье рассмотрено использование современных информационных систем и технологий для ведения управленческого учета расходов предприятий ресторанного хозяйства; определены критерии качества информационного обеспечения с целью организации управленческого учета расходов и принятия решений; исследованы наиболее популярные программы и программные комплексы для комфортного ведения управленческого учета расходов, которые учитывают специфику деятельности субъектов ресторанного хозяйства; установлена способность таких программ, помимо полноценного ведения управленческого учета, формировать серьезную аналитическую базу, на основе которой можно принимать важные управленческие решения. Рассмотрена возможность использования предприятиями ресторанного хозяйства «облачных» технологий для получения прозрачной, оперативной и своевременной информации о расходах. Предложена функциональная модель, структура которой основана на модульном принципе. Определена технология организации управленческого учета расходов для предприятий, занимающихся реализацией суши, пиццы, кондитерских и хлебобулочных изделий через Интернет.

Ключевые слова: расходы, управленческий учет, ресторанное хозяйство, кейтеринг, информационные технологии, программное обеспечение, документооборот.

Рис.: 2. **Библ.:** 8.

Шеховцова Дарья Дмитриевна – аспирантка кафедры бухгалтерского учета, аудита и налогообложения, Харьковский государственный университет питания и торговли (ул. Клочковская, 333, Харьков, 61051, Украина)

E-mail: shekhovtsova.da@gmail.com

UDC 657.21:640.432

Shekhovtsova D. D. Organizing the Management Accounting of Costs in the Use of Information Technology at the Restaurant Industry Enterprises

The article considers the use of modern information systems and technology to conduct management accounting of costs at the enterprises of restaurant industry; criteria of quality of information supply with the purpose to organize management accounting of costs and managerial decision-making have been determined; the most popular software and software complexes for comfortable conducting management accounting of costs that take into account the specifics of activities by the entities of restaurant industry have been examined; capacity of such programs to generate serious analytical base on which important managerial decisions can be made, in addition to the full reference of conducting the management accounting, has been determined. Possibility of use by the restaurant industry enterprises of «cloud» technologies to obtain transparent, prompt and timely cost information has been considered. A functional model, which structure is based on modular principle, has been proposed. The technology of organizing managerial accounting of costs for enterprises, engaged in the trading of the sushi, pizza, pastry and bakery products over the Internet, has been determined.

Keywords: costs, management accounting, restaurant industry, catering, information technology, software, document flow.

Fig.: 2. **Bibl.:** 8.

Shekhovtsova Dariya D. – Postgraduate Student of the Department of Accounting, Auditing and Taxation, Kharkiv State University of Food Technology and Trade (333 Klochkivka Str., Kharkiv, 61051, Ukraine)

E-mail: shekhovtsova.da@gmail.com

Підприємства ресторанного господарства за роки незалежності України зробили не один доленосний виток свого розвитку та продовжують тенденцію збереження позитивного іміджу як бізнес-партнера в конкурентному середовищі. Усі кризові явища переважно нівелювалися в галузі харчування шляхом розвитку нових форм організації діяльності суб'єктів господарювання для задоволення потреб споживачів продукції та послуг (кейтерингу). Однак реалії сьогоден-

ної дійсності змушують керівників підприємств ресторанного господарства бути більш пильними в процесі своєї управлінської діяльності й ретельно шукати такі заходи, які швидко й максимально ефективно дозволять отримати вірогідну інформацію для прийняття рішень щодо оптимізації витрат. Вирішити це можливо завдяки організованій системі управлінського обліку операційних витрат при використанні новітніх інформаційних технологій, що забезпечить оперативний збір, зберіган-

ня, оброблення, поширення обліково-аналітичної інформації про витрати в межах підприємства та підготовку управлінських звітів для осіб, що приймають рішення.

Діяльність кожного сучасного підприємства сьогодні пов'язана безпосередньо з процесом інформатизації. Зростання обсягу та ускладнення завдань, які вирішуються у сфері управлінського обліку, ефективно управління витратами вимагає організації саме такої процесуальної дії в підприємствах ресторанного господарства. Інформатизація – це організаційний соціально-економічний та науково-технічний процес створення оптимальних умов для задоволення інформаційних потреб і реалізації прав громадян, органів державної влади, місцевого самоврядування, організацій, суспільних об'єднань на основі формування та використання інформаційних ресурсів [1, с. 6]. Такий процес виступає локомотивом зростання конкурентоспроможності підприємств ресторанного господарства та створює оптимальні умови для задоволення інформаційних потреб керівників відповідно витрат, масив яких за своїм обсягом є значним для здійснення аналітично-контрольних процедур та підготовки висновків.

До облікової інформації висуваються певні вимоги з метою підвищення її якості. Характеристики вимог щодо якості інформаційних ресурсів широко представлені в наукових роботах вчених Пожуєва В. І., Крутової А. С., Янчева А. В., Чумак О. В. [1, 2, 8]. Це дозволило визначитися з критеріями якості інформаційного забезпечення для управління витратами на підприємствах ресторанного господарства, а саме: об'ємність (достатня/недостатня), відкритість (конфіденційна, публічна), структурованість (структурована/неструктурована), своєчасність (вчасна/запізнена), релевантність (релевантна/нерелевантна), оперативність і висока швидкість обробки та передачі інформації користувачам системи управління. Досягти у XXI столітті зазначених критеріїв у процесі організації управлінського обліку витрат та прийняття рішень у чітко встановлені (або обмежені) строки можливо при використанні сучасних інформаційних систем і технологій, які покладено в основу інформатизації. Погоджуємося з І. Д. П'ятничук, що «інформаційна система повинна являти собою комплексну інформаційну модифікацію прикладних рішень стосовно організаційних і техніко-методологічних аспектів, які поширюються на усі процеси діяльності та на усі структурні підрозділи суб'єкта господарювання» [3, с. 1].

Для організації обліку витрат у сегменті ресторанного господарства використовують найбільш розповсюджені в Україні програми «1С: Підприємство. Ресторан 8», «1С-Рарус Общепит», «Парус Ресторан», які враховують специфіку діяльності таких суб'єктів господарювання. Крім того, окремі підприємства віддають перевагу менш популярним, але повноцінним за своїми якісними характеристиками й функціями програмам «Система R-kerer» та «Система Капітал 2008: Ресторан». Набувають поширення програмні комплекси, що задовольняють вимоги до організації обліку та контролю витрат підприємств ресторанного господарства з акцентом на

кейтеринг: «Archy Delivery» та «ПроЗа Ресторан», функціонал яких включає прийом замовлень, створення бази даних клієнтів, формування замовлень на банкети, складський облік, ведення калькуляційних карток, зв'язок з програмою «1С: Підприємство. Ресторан 8», формування звітних форм. Поряд з повноцінним обліком ці програми дозволяють сформуванню потужної аналітичної бази, на основі якої можна приймати важливі управлінські рішення. Способом комп'ютеризації обліку витрат на підприємствах ресторанного господарства сьогодні також є використання електронних таблиць Excel, можливості яких зводяться до побудови аналітичних таблиць-відомостей, графіків, діаграм, складання звітів.

Вважаємо, що сучасні інформаційні технології на підприємствах ресторанного господарства мають бути спрямовані на організацію управлінського обліку витрат для прийняття управлінських рішень щодо оптимізації витрат та ефективного використання ресурсів підприємств, тому такі програмні продукти повинні бути укомплектовані такими функціональними можливостями у вигляді розділів: електронна документація, поточний облік витрат (облікові регістри), управлінська звітність, бюджетування, формування управлінських рішень, автоматизація доставки страв. Однак більшість перерахованих програмних продуктів слабо адаптовані до потреб саме управлінського обліку витрат і не можуть в повному обсязі забезпечувати внутрішніх користувачів відповідною обліково-аналітичною інформацією для прийняття рішень. Внаслідок цього виникає необхідність розширення функціональних можливостей програмних продуктів (запропонованих на ринку інформаційних послуг або самостійно розроблених) у частині організації управлінського обліку витрат і звітності для підприємств ресторанного господарства з функціями кейтерингу.

Реалізацію управлінського аспекту обліку витрат в інформаційній системі підприємства ресторанного господарства можуть виконувати програмні комплекси «Галактика», «БЕСТ-ПРО», основні принципи яких базуються на таких засадах:

- ✦ ведення суцільного обліку, тобто облік ведеться стосовно всіх аспектів господарської діяльності підприємства;
- ✦ ведення безперервного обліку, тобто забезпечується реєстрація фактів у момент їх здійснення (безперервний процес поділяється на облікові періоди, термін яких визначається програмно);
- ✦ ведення взаємопов'язаного обліку, тобто облік здійснюється в єдиному полі даних;
- ✦ програми будуються за документарним принципом вводу та зберігання інформації;
- ✦ облік ведеться в натуральних і вартісних вимірниках [4, с. 125–126].

Так, у контексті управлінського обліку витрат, програмний комплекс «БЕСТ-ПРО» направлено на виконання управлінських функцій шляхом складання бюджетів, порівняння планових і фактичних показників, реалізацію широкого переліку аналітичних процедур для аналізу діяльності та прийняття рішень; програмний

продукт «Парус-Бухгалтерія» – через використання плану рахунків для організації управлінського обліку та ведення аналітичного обліку витрат; програмний продукт «1С: Підприємство» (версія 8) – за допомогою створення робочого плану на основі класичного Плану рахунків і розрізів аналітики (субконто), складання бюджетів. Останні два програмні продукти пропонують управління підприємством, зокрема витратами, з використанням «хмарних» технологій («хмарних» обчислень – *Cloud Computing*) в обліку. «Сутність використання *Cloud Computing* полягає в тому, що вся інформація про діяльність підприємства зберігається на «віртуальному сервері» і накопичується на ньому відповідно до діяльності всіх одиниць господарювання підприємства» [5, с. 3]. Необхідними складовими для використання «хмарних» технологій в управлінському обліку повинні бути: доступ до мережі Інтернет, комп'ютерно-інформаційний пристрій (комп'ютер або інший сучасний гаджет), браузер, провайдер з надання послуг, інтелектуальні здібності та вміння роботи з додатками моделей обробки даних (Java-додатками, додатками Web 2.0). Саме реалізація функціональних можливостей «хмарних» технологій надасть можливість особам, що приймають рішення, отримати постійний доступ до інформаційних ресурсів незалежно від їх територіального розміщення та часового діапазону (поясу).

«Хмарні» технології є зручним та дієвим інструментом в організації управлінського обліку, використання якого в сучасних умовах господарювання дозволить отримати прозору, оперативну та своєчасну інформацію про витрати відповідно до вимог системи управління та здійснювати обмін даними, і, крім того, вирішить проблему сьогодення щодо недостатнього обсягу дискового простору для зберігання документів та файлів у процесі електронного документообігу.

Створення облікового інформаційного ресурсу при використанні *Cloud Computing*-технологій, значимість якого в мінливих умовах господарювання розглядається як дієвий механізм ефективного управління витратами та підприємством у цілому, можна здійснити за допомогою моделей обробки даних: *Infrastructure as a Service (IaaS* – інфраструктура як послуга), *Software as a Service (SaaS* – програмне забезпечення як послуга), *Platform as a Service (PaaS* – платформа як послуга). Дані моделі служать технологічною основою для формування інформаційного ресурсу з метою прийняття рішень, а методичною основою виступає система управлінського обліку витрат. Вважаємо, що система інформаційних ресурсів на підприємствах ресторанного господарства повинна бути єдиною, а широкий спектр можливостей сучасних інформаційних технологій сприятиме інтеграції видів обліку в єдиному інформаційному просторі. Отже, фінансовий та управлінський облік повинні доповнювати один одного, розвиватися та вдосконалюватися у взаємозв'язку, виконуючи найбільш повно, ефективно та якісно завдання та функції, характерні для кожного з них. «Основна властивість єдиної системи інформаційних ресурсів управлінського обліку – можливість використовувати

будь-які дані, введені в систему, з будь-якого робочого місця, підключеного до системи, що значною мірою підвищує оперативність опрацювання, цілісність уявлення про діяльність підприємства» [6, с. 3].

Тобто, управлінський облік витрат при використанні інформаційних технологій на підприємствах ресторанного господарства слід організувати за інтегрованим підходом, який передбачає безпосередній взаємозв'язок з фінансовим обліком і формування єдиної інформаційної бази даних для ухвалення рішень. При цьому слід враховувати конфіденційний характер управлінської облікової інформації в розрізі витрат, що потребує встановлення режимів та рівнів доступу до неї. Це можливо здійснити за допомогою комплексної системи авторизації користувачів в інформаційній системі за логіном і паролем, отримання ключів доступу до облікової інформації (генерування системою одноразового пароля у вигляді цифр на апарат електронних ключей USB-токен, OTP-токен або на мобільний пристрій як sms), організації контролю за входом до системи даних про витрати (калькуляції, облікові реєстри, управлінські звіти). З метою організації управлінського обліку витрат в інтегрованій інформаційній системі підприємств ресторанного господарства нами запропонована функціональна модель, структура якої заснована на модульному принципі (рис. 1).

Організація управлінського обліку при використанні комп'ютерних технологій передбачає два підходи: 1) автоматизація вже існуючих процесів управлінського обліку та бюджетування і вибір програмного забезпечення; 2) розробка згідно з можливостями програмного забезпечення відповідних правил і процедур управлінського обліку [7]. Вважаємо, що перший підхід є логічним і рекомендується для підприємств ресторанного господарства відповідно до визначеної організаційної структури.

У запропонованій моделі наведено найбільш популярні програмні продукти для організації управлінського обліку витрат і спеціалізовані програми, які зорієнтовані на комп'ютеризацію обліку господарських фактів визнання витрат, пов'язані як з процесом виробництва страв, так і з процесом їх доставки до місця проведення заходу або безпосередньо замовнику. У зв'язку з цим нами визначено технологію організації управлінського обліку витрат для підприємств, які займаються реалізацією суші, піци, кондитерських та хлібобулочних виробів через мережу Інтернет (рис. 2).

Технологія організації управлінського обліку витрат дозволить поєднати імпорту даних з Інтернету та завантаження їх до форматів, що підтримуються програмним забезпеченням для бухгалтерської системи підприємств ресторанного господарства. Можливості запропонованої технології нададуть змогу повністю автоматизувати облік логістичних витрат з реалізації на основі отриманих параметрів із супутникової системи глобального позиціонування «GPS-навігації» транспортного засобу (маршрути руху, пробіг, облік часу роботи водія, кількість поїдок): облік витрачених паливно-мастильних матеріалів, витрат на амортизацію та ре-

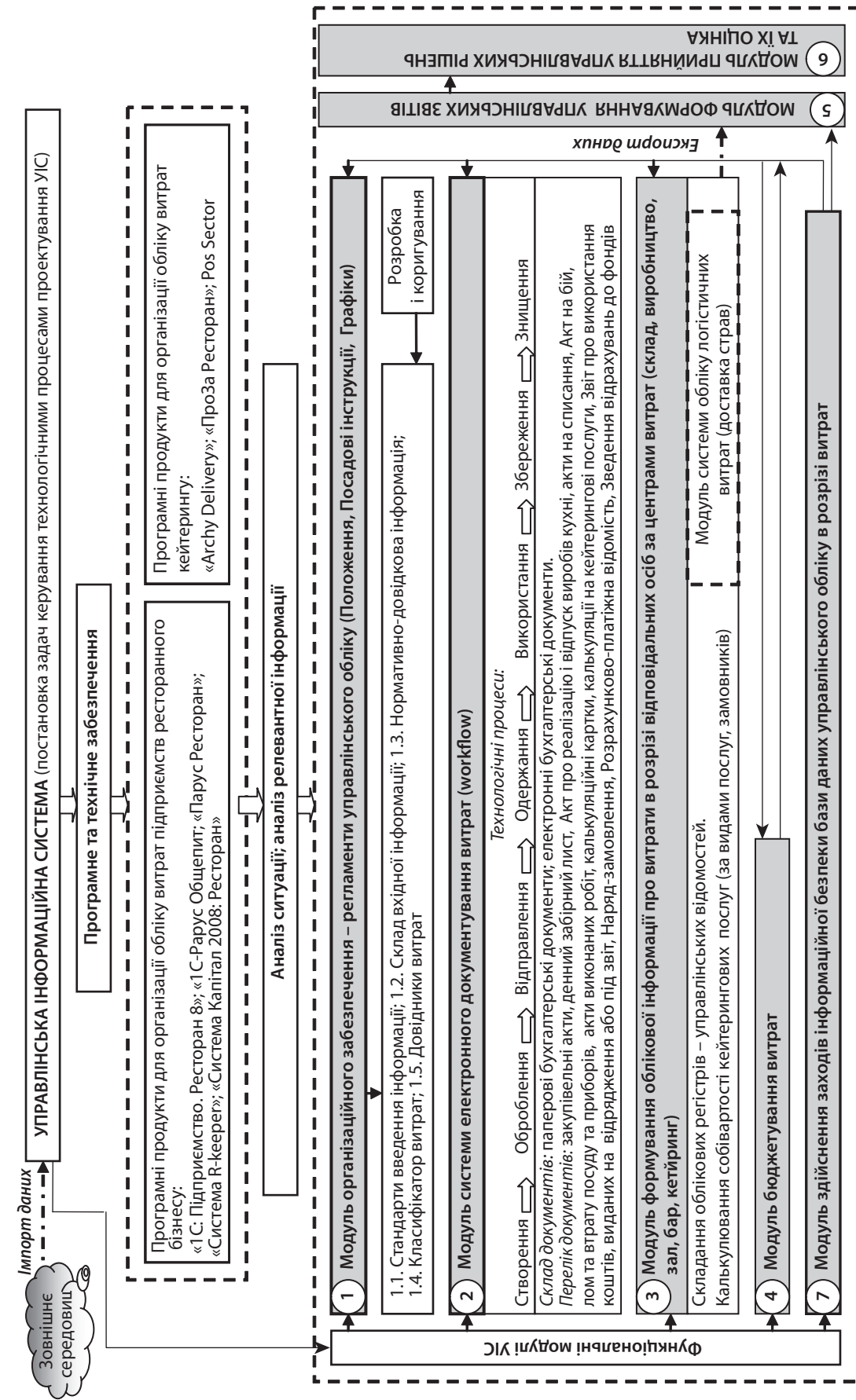

Рис. 1. Функціональна модель організації управлінського обліку витрат в інтегрованій інформаційній системі підприємств ресторанного господарства
 Джерело: авторська розробка.

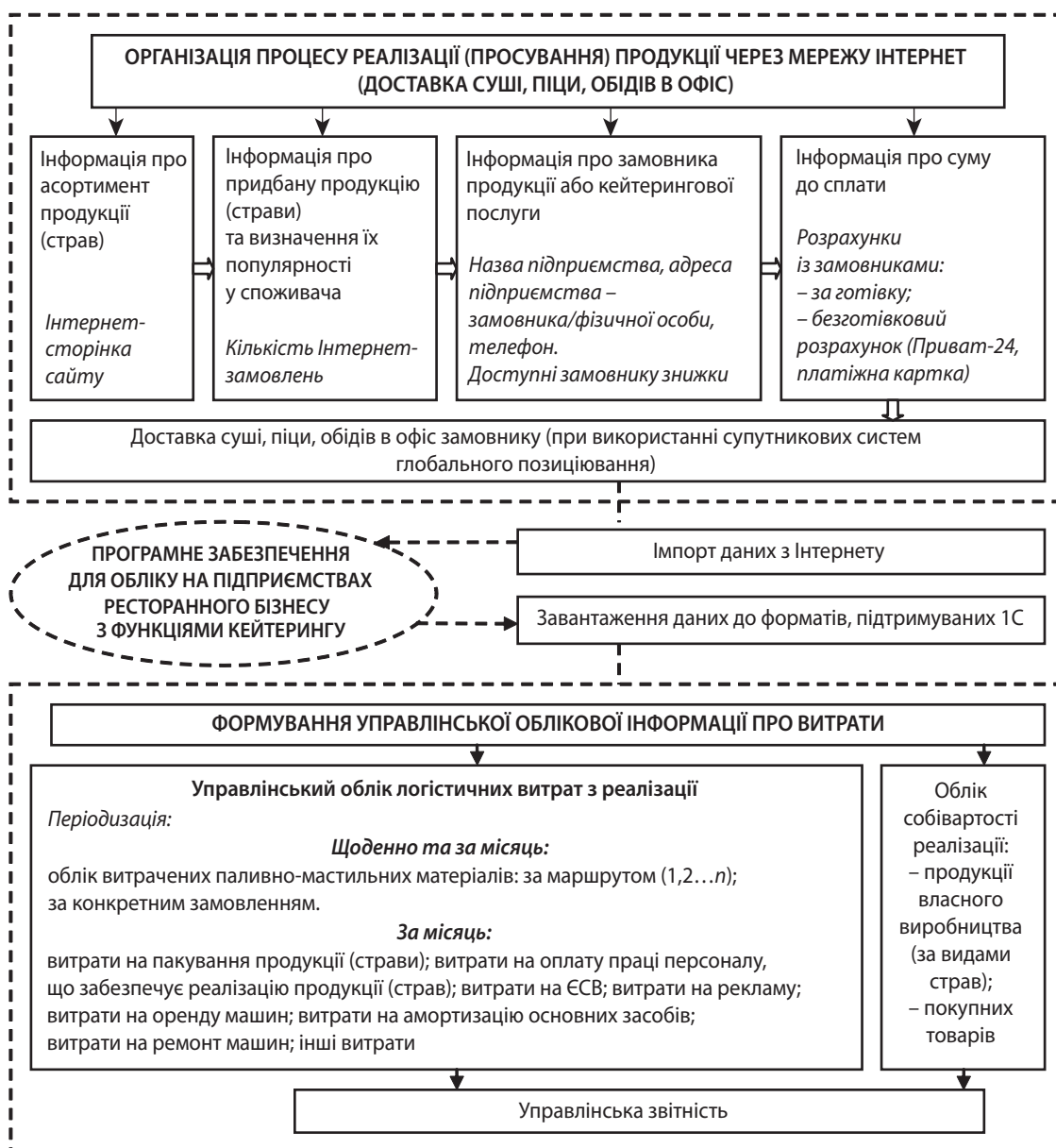

Рис. 2. Технологія організації управлінського обліку витрат для підприємств з функціями кейтерингу (реалізація продукції через мережу Інтернет)

Джерело: авторська розробка.

монт машин, витрати на оплату працю водія, експедитора або іншого представника торгової групи.

ВИСНОВКИ

Таким чином, управлінський облік витрат – це підсистема бухгалтерського обліку, що формує великі обсяги даних, управління якими без інформаційних технологій у сучасних умовах функціонування підприємств ресторанного бізнесу неможливе. Представлені напрями організації управлінського обліку витрат в інформаційній системі підприємств ресторанного господарства (з функціями кейтерингу) дозволять зменшити трудомісткість робіт з формування бази даних щодо витрат підприємства, отримати по запиті і в короткий час необхідну інформацію в розрізах аналітичних ознак, що вплине не тільки на прискорення прийняття управлінських рішень щодо оптимізації витрат, а й на збільшен-

ня кількості варіантів можливих рішень та альтернатив з метою розробки стратегії розвитку діяльності суб'єктів господарювання. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Пожуєв В. І.** Інформатизація як ресурс розвитку сучасного українського суспільства / В. І. Пожуєв // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії : зб. наук. праць. – Вип. 38. – Запоріжжя : Вид-во ЗДІА, 2009. – С. 4–12.
2. **Крутова А. С.** Електронний господарський документообіг в Україні: стан та перспективи розвитку : монографія / А. С. Крутова, О. В. Чумақ, А. В. Янчев. – Х. : ХДУХТ, 2012. – 213 с.
3. **П'ятничук І. Д.** Організація управлінського обліку витрат в умовах застосування програмного забезпечення системи бюджетування [Електронний ресурс] / І. Д. П'ятничук. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=1627>

4. Литвинчук І. В. Особливості комп'ютеризації бухгалтерського обліку об'єктів позабалансового відображення [Електронний ресурс] / І. В. Литвинчук. – Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/files/404/11826928.pdf>

5. Дрозд І. К. Інформаційні технології як фактор удосконалення облікових процесів / І. К. Дрозд, В. О. Вдовіченко // Незалежний аудитор. – 2013. – № 4. – С. 2–11.

6. Садовська І. Б. Теорія і практика управлінського обліку: гармонізація систем [Електронний ресурс] / І. Б. Садовська. – Режим доступу: <http://elibrary.nubip.edu.ua/15912/1/12sib.pdf>

7. Зима Ю. П. Розробка моделі управлінського обліку з використанням інформаційних технологій / Ю. П. Зима // Економічний аналіз. – 2014. – Т. 15 (2). – С. 148–153.

8. Янчев А. В. Організаційно-методологічні положення електронного документування в системі бухгалтерського обліку : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : спец. 08.00.09 – Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності) / А. В. Янчев. – Житомир, 2015. – 38 с.

Науковий керівник – Янчев А. В., доктор економічних наук, професор кафедри бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування Харківського державного університету харчування та торгівлі

REFERENCES

Drozhd, I. K., and Vdovichenko, V. O. "Informatsiini tekhnologii yak faktor udoskonalennia oblikovykh protsesiv" [Information technology as a factor improving accounting processes]. *Nezaleznyi audytor*, no. 4 (2013): 2-11.

Krutova, A. S., Chumak, O. V., and Yanchev, A. V. *Elektronnyi hospodarskyi dokumentoobih v Ukraini: stan ta perspektyvy rozvytku* [Commercial electronic document in Ukraine: state and prospects of development]. Kharkiv: KhDUKhT, 2012.

Lytvynchuk, I. V. "Osoblyvosti kompiuteryzatsii bukhgalterskoho obliku obiektiv pozabalansovoho vidobrazhennia" [Features computerization of off-balance sheet accounting objects display]. <https://core.ac.uk/download/files/404/11826928.pdf>

Piatnychuk, I. D. "Orhanizatsiia upravlinskoho obliku vytrat v umovakh zastosuvannia prohramnoho zabezpechennia systemy biudzhetuvannia" [Company management accounting costs in terms of application software budgeting]. <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=1627>

Pozhuiev, V. I. "Informatyzatsiia yak resurs rozvytku suchasnoho ukrainskoho suspilstva" [Computerization as a resource for the development of modern Ukrainian society]. *Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii*, no. 38 (2009): 4-12.

Sadovska, I. B. "Teoriia i praktyka upravlinskoho obliku: harmonizatsiia system" [The theory and practice of management accounting, harmonization of systems]. <http://elibrary.nubip.edu.ua/15912/1/12sib.pdf>

Yanchev, A. V. "Orhanizatsiino-metodolohichni polozhennia elektronnoho dokumentuvannia v systemi bukhgalterskoho obliku" [Organizational and methodological provision of electronic documentation in the accounting system]. *Avtoref. dys. ... d-ra ekon. nauk : 08.00.09*, 2015.

Zyma, Yu. P. "Rozrobka modeli upravlinskoho obliku z vykorystanniam informatsiinykh tekhnologii" [Developing a model of management accounting information technology]. *Ekonomichniy analiz*, vol. 15 (2) (2014): 148-153.